

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Pappan och havet och barnet i en bilderbok med existentiell räckvidd

Österlund, Mia

Published in:
Hufvudstadsbladet

Published: 26/09/2023

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Österlund, M. (2023). Pappan och havet och barnet i en bilderbok med existentiell räckvidd: [Recension av Jesper Wung-Sung & Jenny Lucander Vad bestämmer jag?]. *Hufvudstadsbladet*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202401041306>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Jesper Wung-Sung & Lucander, Jenny, *Vad bestämmer jag?* Förlaget 2023. *Hvem bestemmer noget?* Gyldendal.

Pappan och havet och barnet. Bilderbok med existentiell räckvidd

Nordiska ministerrådets treåriga satsning "Lyftet" samlade barn- och ungdomsaktörer från hela Norden. Under en workshop parades danska Jesper Wung-Sung och finlandssvenska Jenny Lucander ihop och resultatet blev den skruvade bilderboksnovellen *Mifs värld*, som handlar om skilsmässan mellan Mif, make med superuppblåst självbild, och hans fru Åse, i bild en gås som frigör sig från sin maktfullkomlige make (*På tvärs af Norden 3*, 2022). En litet otippad berättelse för barn, men på ett uppfriskande sätt. Nu återkommer prisbelönta Wung-Sung och Lucander med bilderboken *Hvem bestemmer noget? /Vad bestämmer jag?*, översatt till svenska av Hannah Lutz. Trenden att nordiska barnboksmakare samarbetar får ytterligare en utlöpare.

Pappan och havet och barnet

Boken slår ett slag för att reflektera över hur världen är funtad och vad i den vi kan påverka, vad inte. Berättelsens allmängiltighet skrivs läsaren på näsan. En pappa med stort P och ett barn med stort B sitter vid det väldiga HAVET, även det skrivet i versaler. Havet representerar en oändlighet av möjligheter.

Pappan och Barnet satt på stranden och tittade ut över vattnet. Det var verkligen stort. HAVET. Så stort att man nästan blev alldeles rädd. "Vad ska jag bli när jag blir stor?" frågade Barnet. "Det bestämmer du själv", svarade Pappan.

De tar en promenad i staden och barnet ställer ständigt fler frågor om vem som bestämmer. Pappans svar blottar att det knappt finns något barnet bestämmer över. "Jag bestämmer ju egentligen ingenting", sade Barnet. "Och det gör du faktiskt inte heller, pappa".

Att pappan och barnet fungerar som typer väcker frågan om barn- kontra vuxenmakt. Vem som har makten är en evighetsfråga, som otaliga barnböcker utmanar eller bekräftar. I Ulf Stark och Eva Erikssons *När pappa visade mej världsalltet* (1998) promenerar en far och en son och vuxenblicken ser annat än barnblicken, stjärnhimmel eller snigel. Hos Wung-Sung och Lucander är relationen mer samstämmig. Kontemplation och att stanna upp och förundras över tillvaron, stadsmyllret och det ogripbara havet är berättelsens nav. Wung-Sungs text är barskräpad. Lucander får jobba hårt för att gjuta liv i den lågmälda dialogen. Det lyckas hon. Bland annat genom att ge havet och staden huvudroller.

Att betrakta sin omvärld och reflektera över med- och självbestämmande är bokens hjärta. De frågor barnet ställer berör natur (havet, solen, stjärnorna, kroppen) och kultur (stadens infrastruktur, skola, levnadsregler). Lucander är en läcker bildberättare. Det outgrundliga havet tecknar hon fram så det brusar, med böljande övergång från pärm, via försättsblad till etablerande uppslag. Himlen äter yta, en fyr finns att vila blicken på. Tankarna går till Göran Palms dikt Havet: "Jag står framför havet./Där är det. /Där är havet./Jag tittar på det. /Havet. Jaha. /Det är som på Louvren." Som i Caspar David Friedrichs ikoniska tavla *Vandringen* (1818), som gestaltar kontemplation över livet, vänder pappan och barnet ryggarna mot betraktaren. Havet är för dem mer än ett jaha.

En bokstavlig vändpunkt

Då barnet framhärdat i att fråga vad det kan bli, räknar pappan upp yrkesroller: sjöman, astronaut, polis, busschaufför, borgmästare, bagare, frisör, lärare eller nattvakt. I bild låter Lucander dessa replikera spelkortsfigurerna i Löjligen familjerna, där varje familj representerar ett yrke. Pappans förslag ter sig passé. Barnet står över dem. Här kommer en bokstavlig vändpunkt i boken: läsaren

förväntas vända på boken. Sedan fortsätter berättelsen upp-och-ner och i motsatt bladderriktning, som för att manifestera barnets självständiga vilja: "Jag vill bli en sån som aldrig glömmer att det är jag själv som bestämmer ifall jag vill sitta här och blunda och lyssna på havet". /Pappan svarade inte men han slöt ögonen.

Stadsmiljön fylls finurligt med andra som utsätts för saker de inte själva bestämmer över. Barnet vars vuxna släpar det efter sig. Mannen som löper gatlopp då hans hund sliter sig från sitt koppel för att sätta sig och betrakta havet med vidöppna ögon. Men först efter att ha pinkat in sitt revir mot glasskioskens vägg. Finast är de tre omsorgsgivande männen som tillsammans försöker trösta en illvrålande bebis, som till slut somnar på följande uppslag. Lucander bjuder in läsaren i sin stadsbild, men tvingar inte in berättelsen i färdiga fåror. Tvärtom är stadsbilden lika outgrundligt öppen som en stad är under en promenad.

Vad bestämmer jag? är en egensinnig bilderbok, långt ifrån insmickrande. Läsaren avkrävs arbete för att boken ska öppna sig på riktigt, men då den gör det presenterar sig ett bråddjup av existentiella och filosofiska frågor. Det är skickligt gjort att med ett stilla tempo och stramt format få en bilderbok att rymma så stora frågor.